

१८०० वीं
(नेपाली भाषा) प

॥ त. बो. भा. ॥
॥ १ ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ चिन्मात्रं परमं ज्योतिर्ध्यात्वा पूर्णं सदा शिवम् ॥ अद्वैतं
तत्त्वबोधाख्यं भावयामि ह्यणोम्यहम् ॥ १ ॥ चैतन्यरूपभयाका. आत्मा मा. जड
भयाका देहादिको. अभिमानभयाका कुनाले वरो वर संसाररूपी समुद्रमा
पन्याका. सुखदुःखरूपीलहरीका. परंपराले विषयरूपी भेंवरी मा. गा
उनलापेका. दुःखदेवि उद्धारकन्या बायामा अंधा वरो वरभयाका. सक
ले जनलाई देवि. करुणारूपी अमृतले पूर्ण हृदयभयाका. आफुले ग
न्याका तत्त्वका उपदेशले अज्ञानी जनलाई ज्ञानगराई संसारसमुद्रदे
वि उद्धार गरु भंन्या मनमा भयाका. वासुदेवं द्वजो गिका शिष्य जो छुन्. आ
फुले वनाउन आंघाको गुंथ जो छु. निर्विघ्न पूर्वक समाप्ति हव स भंना कानि

॥ रामः ॥
॥ १ ॥

मित्ररशिष्यहरुलाईगुंथवनाउंदामामंगलगर्नुपन्यारहेछुभनि। वुमाउ
नाकानिमित्र। विनासदुरुकाउपदेशलेज्ञानहुदैन॥ तस्कारणले। सधुरु
भंदाठुलोअर्कोरहेनछु। भनिआफुलाईसकलतत्वकोउपदेशगर्न्या। आ
फागुरुभयाका। सकलजोगीमाश्रेष्ठभयाका। वासुदेवेंद्रजोगीकोनम
स्कारात्मकमंगलाचरणजोछुसो। पैङ्केकाश्लोकलेगर्दछुन॥ १॥ ज्ञान
कनउपदेशगर्न्या। वासुदेवेंद्रनाउंभयाकाजोगीमाश्रेष्ठभयाका। गुरुक
न। नमस्कारगरेर। मोक्षहुंभंन्याइछुभयाकामनुष्यका। हितकानिमित्र। त
त्वबोधनाउंभयाकोगुंथजोछुसो। मैलेकहिंछु॥ १॥ मनुष्यजोछुसो। चारवे
दकन। पढ्दछुन॥ अनेकतरहका। धर्मशास्त्रकन। पढ्दछुन। जसैदाहुजो

॥ त. बो ॥
॥ २ ॥

जो छुसो. पकाया का वस्तु को. रसकन. ज्ञां देन. ॥ तस्यै आत्मा कन. ज्ञां देनन् २
साधन चतुष्टय भन्या का चार साधन. तन्ले संपन्न भया का. युक्त भया का.
अधिकारी को. मोक्ष को साधन भया को. तत्त्व विवेक को प्रकार कन. भंदछो.
साधन भन्या का कान्. नित्यानित्य वस्तु विवेक १ इहामुत्रार्थ फल भोग विरा
ग २ शमादिषट् संपत्ति ३ मुमुक्षुत्व ४ नित्य वस्तु जो छुसो. ब्रह्म हो. तस्मै देषि वा
हिक. संपूर्ण अनित्ये हो. यो नित्यानित्य वस्तु विवेक हो ॥ १ ॥ एष लोक मा भ
या का. माला. श्रीखंड. स्त्री इत्यादि. भोग का विषय मार. अमुत्र भन्या का. पर
लोक मा कन्या. स्वर्ग आदि गरिया का. भोग का विषय मापनि. इच्छान् कन. वै
राग्य हो ॥ २ ॥ शमादिषट् संपत्ति भन्या का कुनू कन. शम १ दम २ उपरति ३ इति

॥ एमः ॥
॥ २ ॥

तिशा ४ श्रद्धा ५ समाधान ६ इच्छा वयाशमादिषट् संपत्तिं कृन् ॥ अंतरिंदिय
भन्याको मनः तस्को नियह भन्याको अरु वस्तुमा जान नदिनु जो छुसो शम
हो ॥ १ ॥ वाहेंदिय भन्याका आंखा कान हरु तस्को नियह भन्याको अरु ज
गामा जान नदिनु जो छुसो दम हो ॥ २ ॥ पुपंच देखि निहत्त कनु जो छुसो उय
रति हो ॥ ३ ॥ चिसो तातो सुख दुःख इत्यादि सहनु शीलता जो छुसो तिति
शा हो ॥ ४ ॥ गुरुका वाक्य मार वेदांतका वाक्यमा विश्वास निश्चय मानु जो छु
सो श्रद्धा हो ॥ ५ ॥ चित्तको एकाग्रता जो छुसो समाधान हो ॥ ६ ॥ मंजो छुसो मो
क्ष कन पाउं यो इच्छा जो छुसो पुमुक्षुत्व हो इचार साधन तन्ले युक्त भया काम
नुष्प जो छुन्सो तत्त्व विवेकका अधिकारि जो छुन्सो कृच्छन् ॥ तत्त्व विवेक जो छु

॥ त. वो ॥
॥ ३ ॥

सो. कुन हो. आत्मा जो छु सो. सांचो हो. तसु देषि वाही क. संपूर्ण हुयो हो. यो ज्ञान
जो छु सो. तत्व विवेक हो. आत्मा जो छु सो. कुन हो. स्थूल सूक्ष्म कारण शरीरान्. स्थू
ल शरीर सूक्ष्म शरीर. कारण शरीर देषि. फर कर ह्या को. पंच कोश देषि फर क
र ह्या को सन छु दो. तिन अवस्था. तन को साक्षी भया को. सत् चित् आनंद स्व
रूप भया को छुंदो. जो रहं छु. त्यो आत्मा हो. स्थूल शरीर जो छु सो. कुन हो. पं
चीकरण गरिया का. पंच महाभूतले. बनाईया को छु दो. कर्म देषि उत्पन्न
भया को. सुख दुःख गरिया का आदि भोग को स्थान भया को छु. जन्मं छु. बड्
दछु. जवानं छु. बुढो छु. नाशं छु. ॥ इछु ब्रह्म विकार ले युक्त भया को जो
हो. त्यो स्थूल शरीर हो. ॥ सूक्ष्म शरीर जो छु सो. कुन हो. उपंचीकरण गरिया का.

॥ रामः ॥
॥ ३ ॥

पंचमहाभूतले. सत्त्वनाश्याको छुदो. कर्मदेषिउत्पन्नभयाको. सुख
दुःखआदिगारियाकाभोगकोसाधनभयाको. पांचज्ञानेन्द्रियदेषि. पांच
कर्मेन्द्रिय. पांचप्राण. मनपनि एकाएक. बुद्धियनि. एस्रीतले. १७ क
लाले. संग. जो रहन्छ. त्यो सूक्ष्मशरीर हो. ॥ कारणशरीर जो छुसो कुन हो.
अनिर्विच्यभयाको एस्तो हो भनि. वा. ताउन न सकिन्थ्यो. ॥ एस्दिन देषिउ
त्पन्नभयाको हो भन्थ्यो विषय नभयाको. अविद्यास्वरूपभयाको. स्थूलश
रीर. सूक्ष्मशरीरको कारणमात्रभयाको. स्वस्वरूपभयाको. सच्चिदानं
दस्वरूप. तत्को अज्ञानभयाको. निर्विकल्पकस्वरूपभयाको. जो. छु. त्यो.
कारणशरीर हो. ॥ ॥ तिन अवस्था जो छुन्सो. कुन कुन. जाग्रत अवस्था. स्व

॥ त. वो ॥
॥ ४ ॥

प्रावस्था. सुषुप्तवस्था. ति ३ अवस्थामा. जाग्रत् अवस्था जो छुसो. कुन् हो.
श्रोत्रादिगारिया का. ज्ञानेंडियले. शब्दादिगारिया का विषय जो छुसो. ज्ञानि
छुन्. त्यो जाग्रत् अवस्था हो. मं. सूक्ष्मशरीर भयाको कुंभंन्या. अभिमान भया
को आत्मा. आत्मा जो छुसो. विश्वभनिकहिंछु. ॥ स्वप्रावस्था जो छुसो. कुन्
हो. जाग्रत् अवस्थामा. जो देखियो. जो. सुनियो. तसले भयाका वासनाले.
निदायाका वषतमा. जो. प्रपंच जो छुसो. प्रतीति कुंछु. त्यो स्वप्रावस्था हो.
मं. सूक्ष्मशरीरी कुंभंन्या. अभिमान भयाको. आत्मा जो छुसो. तेजसभनि.
कहिंछु. ॥ सुषुप्ति अवस्था जो छुसो. कुन् हो. मं जो छुसो. केहिपनि. जां दीन.
सुखेले निडा जो छुसो. मैले अनुभव गरिंछु. यो. सुषुप्ति अवस्था हो. का

॥ रामः ॥
॥ ४ ॥

रराशरीर. महुंभंन्या. अभिमानभयाको आत्मा जो छुसो. प्राज्ञभनिकहिंछु. पं
चकोश जो छुसो. कुनहुन. ॥ अन्नमय १ प्राणमय २ मनोमय ३ विज्ञानम
य ४ आनंदमय ५ इपांच जो छुसो. पंचकोश हुन. ॥ अन्नमयकोशभन्या
को. कुनहो. अन्नरसैले. प्रकटभईकन. अन्नरसैले. वृद्धिकन. पायेर. अन्न
कोरसैलेमयभयाकीष्टिमा. जोलीनहुंछु. त्योअन्नमयकोशहो. ॥ अन्न
मयशरीरभन्याको. स्थूलशरीरहो. ॥ प्राणमयकोशजो छुसो. कुनहो. प्राण
आदिगरियाका. पांचवायु. वाक्आदिगरियाका. ५ कर्मेन्द्रियपनि. मिले
र. प्राणमयकोशहो. ॥ मनोमयकोशजो छुसो. कुनहो. मनर. पांचज्ञानेंद्रि
यपनि. मिलेर. मनोमयकोशजो छुसो. हुंछु. ॥ विज्ञानमयकोशजो छुसो. कु

॥ त. वो ॥
॥ ५ ॥

नहो. बुद्धिर. पांच ज्ञानेंद्रिय पति. मिलेर. विज्ञान मय कोश जो छुसो कुंछ ॥ आ
नंद मय कोश जो छुसो कुनहो. एहिरी तले. कार राशरी र भया को जो अविश्या
तस्मा र ह्या काम लिन सत्व प्रिय आदि गरिया का जो वृत्ति तनले सहित भया
को छुदो. आनंद मय कोश कुंछ ॥ इ. पांच कोश जो छुसो. मेरो. शरीर हो. मेरा
प्राण कुन. मेरो मन हो. मेरी बुद्धि हो. मेरो अज्ञान हो. एस्ता प्रतीतिले. आफैले.
जानिंछु. ॥ त्यो जस्तै. मेरो भनि जानीयाको. कुंडल भन्याको कान माला उन्मा.
गहना. कटक भन्याको वाला. इत्यादि जो छुसो ॥ आफु देखि भिन्नैछु ॥ तस्तै मे
रो भनि. जानीयाको. पांच कोश दिहरु जो छुसो ॥ आत्मा जो छुसो. कुदैन. ते
सो भन्या आत्मा जो छुसो कुनहो. सत्चित् आनंद स्वरूप भयाको हो. सत् जो

॥ रामः ॥

॥ ५ ॥

छसो क्वाहो. भूत भविष्य वर्तमान. ३ काल मापति. जो रहंछु. त्यो सत् हो. चित
जो छसो कुन हो. अरु साधन को. अपेक्षा न राखि. आफैले. प्रकाश हुनाले. जो.
इतर पदार्थ भन्या का. अरु पदार्थ. तन को अवभासक छु. त्यो चित हो. आनंद
जो छसो. कुन हो. देश काल वस्तु ले परिछे दन भन्या को. कोहि सुख विशेष जो
छसो आनंद हो. ॥ एसरी तले. सत् चित आनंद स्वरूप भया को. आत्मा कन ॥
ज्ञान ॥ आहां देवि उपांत. २४ तत्व को उत्पत्तिकन. भंदछो. ब्रह्म की. जो. सत्त्व
रजतमोगुण स्वरूप भया की. माया जो छसो. छु. त्यो माया देवि. आकाश जो
छसो. भयो. ॥ आकाश देवि. वायु जो छु. भयो. ॥ वायु देवि. अग्नि जो छसो. भ
यो. ॥ अग्नि देवि. जल जो छु. भयो. ॥ जल देवि. पृथिवी जो छु. नसो. भईन. इपांच

॥ त. वो ॥
॥ ६ ॥

तत्त्वकावीचमा. आकाशका. सात्विकअंशदेवि. श्रोत्रइंद्रियभन्याकोकानकन.
भयो. वायुका. सात्विकअंशदेवि. त्वगिंद्रियभन्याको. छालाजोछुसोभयो ॥
अग्निकासात्विकअंशदेवि. चक्षुरिंद्रियभन्याका. आंखाजोछुसोभयो. ॥ ज
लका. सात्विकअंशदेवि. जूहोजोछुसोभयो ॥ पृथिवीव्या. सात्विकअंश
देवि. नाकजोछुसोभयो ॥ इपांचतत्वका. समस्तिरूपभन्याका. सात्विकांशदे
वि. अंतःकराजोछुसो. भयो. ॥ तेहि. श्रुंतःकराजोछुसो. हृत्तिकाभेदले.
मन. बुद्धि. अहंकारनाउंभयाकोडुंछु ॥ इपांचतत्वमध्ये. आकाशका. राज
सअंशदेवि. वाकरूपीइंद्रियजोछुसो. भयो. वायुका. राजसअंशदेवि. ह
स्तरूपीइंद्रियजोछुसो. भयो. ॥ अग्निकाराजसअंशदेवि. पादरूपीइंद्रिय

॥ रामः ॥
॥ ६ ॥

जोछुसोभयो.॥ जलकाराजसअंशादेवि। वायुइंद्रियजोछुसो.भयो॥ पृथ्वी
 काराजसअंशादेवि. उपस्थइंद्रियजोछुसो.भयो॥ इ ५ तत्वका. तामसअंश
 देवि. पंचीकरागरियाका. ५ तत्वजोछुसो. ऊंछुन्.॥ पंचीकराजोछुसोक
 सोहो. तेसोभंछोताकहिंछु.॥ इ पंचमहाभूतका। तामसअंशभन्याको। सकल
 कभागकन। इतिरहले. छुद्यायेर. प्रत्येकगरि। आधाभागकन। फरकरायेर
 अरुअरुआधाभागकन. ४।४ भागलगाई. आक्रोआधानभयाका. अरुअ
 रुआधामा। आक्राभागको ४ भागजोछुसो। जोनुंर। पंचीकराऊंछु॥ ॥

(प) (ज) (ते) (का) (आ) इ ५ तत्वऊंन्.

(प) (ज) (ते) (वा) (आ) इ ५ तत्वको २।२ खराडगन्याको.

(प) (ज) (ते) (वा) (आ)

॥ त. वो ॥

॥ ७ ॥

ॐ ज ते वा आ

॥ एक एक कर करारव्याको ॥

ॐ	ॐ	ज	ज	ते	ते	वा	वा	आ	आ
ॐ	ॐ	ज	ज	ते	ते	वा	वा	आ	आ

बाकी रखाको १।५ खंडमा ४।४
भागलगायाको ॥

अ	ते	ए	ते	वा	आ	ए	आ	ए	अ
		अ		ते		वा		आ	
आ	वा	आ	वा	अ	ए	ते	वा	वा	ते

पृथ्वी आदिग
रियाका ५ त
त्वको पंचीक
रगागन्याको ॥

॥ रामः ॥
॥ ७ ॥

इ. पंची करण गरिया का. पंच महाभूत देवि. स्थूल शरीर कुंछ ॥ ए सरी तले. स्थू-
ल शरीर भयापछि. स्थूल शरीर हरु मा. म स्थूल शरीर कुंभं न्या अभिमान भया
को. जीवना उंभया को. बुद्ध काछा जा जो छु सो. कुंछ ॥ सो जीव जो छु सो. स्वभा
वैले. आक्रु मा. ईश्वर देवि भिन्न कुंभनि. जांद छु ॥ अविद्या उपाधि भया को छु दो
आत्मा जो छु सो. जीव भनि. कहिंछ ॥ माया उपाधि भया को छु सो. ईश्वर भनि.
कहिंछ. ॥ एहिरी तले. उपाधिका भेद ले. जीव को र ईश्वर को भेद दृष्टि जो छु
सो. जाहां संम. जन्म नु. मर्नु. इत्यादि. संसार जो छु सो. छुटतैन. ॥ तस्कारण
ले. जीव को र ईश्वर को भेद दृष्टि जो छु सो. नगर्नु. अव जाहां शंका गर्दछु न. ॥
निमिले जीव को र. ईश्वर को भेद दृष्टि नगर्नु. भयो. त्यो कसोरी कुंछ ॥ अहंकार ले

॥ त. वो ॥
॥ ८ ॥

सहितभयाको. केहिजांन्याभयाकाजीवको. अहंकारनभयाकाजीव. सबकुरो
जांन्याभयाका. परस्परउल्टीधर्मभयाका. ईश्वरलेसंगकसोगरिअभेदभयो
तेसोभंछोता. कहिंछ. स्थूलशरीर. सूक्ष्मशरीरकोअभिमानभयाको. त्वं प
दकोवाच्यार्थहो. ॥ उपाधिलेरहितभया. समाधिदशाकनप्राप्तभयाको. भु
द्धचैतन्यजोछसो. लक्ष्यार्थहो. ॥ एहिरीतले. सर्वज्ञ. सर्वेश्वरत्व. आदिगरिया
कोजोगुण. तनलेयुक्तभयाको. ईश्वरजोछसो. तत्पदकोवाच्यार्थहो. उपा
धिलेरहितभयाको. भुद्धचैतन्यजोछसो. लक्ष्यार्थहो. ॥ एसरीतले. जीव
कोरईश्वरको. भेदनकुनामा. बाधकछैन. ॥ एहिरीतले. वेदांतकावाक्य
ले. वडियागुरुकाउपदेशलेपनि. संपूर्ण. प्राणिमा. जस्कापरब्रह्मज्ञ.

॥ रामः ॥
॥ ८ ॥

भंन्या बुद्धि जो छु सो उत्पन्न भयो ॥ जसै. आकाश शरीर मा. म पुरुष हुं. म बाह्य रा
हुं. म भूद हुं भंन्या. निश्चय छु ॥ तसै म बाह्य रा होई न. भूद पति होई न. पुरुष
पति होई न. का भन्या. संग न भया को. सत्चित् आनंद स्वरूप भया का. संपू
र्ण को अंतर्दामी भया को. आत्मा हुं. ॥ यो हृद भया का निश्चय ज्ञान ले पुक्त
भया को मनुष्य जो छु सो. जीव मुक्त हो ॥ तस्कारण ले. म बुद्धा हुं भंन्या ए स ज्ञा
न ले. संपूर्ण कर्म बंधन भया का कर्म ले भया का जो बंधन. त न देषि मुक्त हुनु.
कर्म जो छु न सो. कति तरह का छु न. आगामि संचितः प्रारब्ध नाउं भया का. ति
न तरह का छु न ॥ तितीन कर्म का वीच मा ज्ञान उत्पन्न भया का. ज्ञानी का शरीर
ले. गरिया को. पुण पर पाप स्वरूप भया को. कर्म जो छु सो. जो छु. त्यो. आगामि

॥ न. वा. ॥
॥ २ ॥

कर्महो. संचित्कर्मजो छु सो कुनहो. अनंतकोटि जन्मका. बीजभूत भयाको. जो
जो कर्महो. संचित्कर्महो. पारव्धकर्मजो छु सो. कुनहो. यो शरीर कन. उत्पन्न
एयेर. एहिलोकमा. सुखदुःख कन दिन्या. जोहो. त्यो कर्मजो छु सो. पारव्धहो. भो
गैलेमात्रे. नष्टहुंछु. संचित्कर्मजो छु सो. मपरबुझै हुंभन्पा. विश्वय भयाका
ज्ञानले. नाशहुंछु. ॥ आगामिकर्मपनि. ज्ञानैले नाशहुंछु. ॥ आगामिकर्मका.
तलिनीदलभन्पाको कमलको पातरह्याका. पानीमै. ज्ञानीको संवध जो छु सो.
छैन. ॥ कसोरि. जो मनुष्य. ज्ञानिकन. बढियातरहले मोदछन्. ॥ तिन्माज्ञा
निकाशरीरलेगन्पाको. पुण्यजो छु सो जांछु. ॥ जो मनुष्य. ज्ञानिकन. निर्दाग
छु. तिन्मा. ज्ञानिकादेहलेगन्पाको. पापजो छु सो. जांछु. ॥ एसरीतले. ज्ञानी

॥ रामः ॥
॥ २ ॥

॥ त. वो ॥
॥ १० ॥

जो छु सो । संपूर्ण कर्म का बंधन कनत र्दछु । तस्मा क्वा पुमारा भनिको हि भ
न्न भन्ना निमित्त । धर्म शास्त्र कन पुमारा दिंछु न ॥ ज्ञान पाया का वषत्मा । श
रीर कन । काशिमा । अथवा । चंडालका । घरमा ह ब्रह्मापनि । छोडोस् । निस्य
हमयाको । ज्ञानि जो छु । पुक्तुं छु ॥ ॥ इति तत्त्व बोध भाषा समाप्तम् ॥

॥ रामः ॥
॥ १० ॥

